

■ Paraules que surten als exercicis escrits

botiga, cangur, caragol, carregat, ding-dang, formiga -es, fregall, gall, gallina, galta, gamba, garrot, Gaspar, gavina, gol, goma, goma d'esborrar, gorra, guants, guàrdia, iogurt, llagost, Margalida, regadora, riiing!, tobogan, tortuga

àguila, amigues, figuera, figuera de moro, figues de moro, formigues, guerra, Guida, Guillem, guineu, guitarra, llargues, reguen, tortugues

aglà, globus, glu-glu, (un) regle, triangle, unglà

agrada, bolígraf, granot, gris, grogues, grua, llàgrima, negre, tigre -s

■ Altres paraules amb les lletres anteriors +g que es poden treballar

agafar, agost, aguantar, agulla -es, Agustí, amiga, aigua, carregar, fang, figa, fregar, gafa, galeta, garrova, garrover, gas, gat (Eivissa), gord (Eivissa), gotes, guanyar, guardar, gust, llarg -a, llengua, lletuga, navegar, nigul, ningú, pagar, palangana, paracaigudes, paraigua, pastanaga, piga, regar, sang, segon, tomàtiga, vagó, vegada

botiguer, bragues, fogueró, formiguer, Guida, plurals de les paraules acabades en ga: amigues, botigues, figues, pastanagues, pigues...; indicatiu: carreguen, freguen, reguen...; subjuntius: carregui, regui, vengui...

arreglar, glop, Glòria, iglú, rectangle, triangle

agre, alegria, fotografia, gra, gran, granera, granota (Menorca i Eivissa), grapa, grapadora, grapat -ada, gras, grifó, grill, grip, groc -ga, grunyar, grup, magre, magrana, vinagre

■ Aspectes fonètics

Amb la lletra **g** representam dos fonemes: el fonema /g/, com a *gall*, i el fonema /ʒ/, com a *gel*. Ara la treballarem quan representa el fonema /g/, que és oclusiu, velar i sonor. En pronunciar-lo:

- tenim la boca un poc oberta;
- la llengua s'ha fet enrere i toca el fons del paladar;
- fem una petita explosió;
- notam a la gargamella la vibració de les cordes vocals; aquest tret el diferencia de /k/: *gas/cas*, *gorral/córrer*, *guant/quant*...

Proposam anomenar la **g** «la lletra de gall»

■ Aspectes ortogràfics

Caldrà aprendre a escriure: *ga, go, gu, gue, gui*. La dificultat és semblant a *ca, co, cu, que, qui*.

Els grups *qua* i *gua* àtons a Mallorca són pronunciats [go] (*gonyar, paraigo, aigo...*). Per això probablement apareixeran amb aquesta grafia als escrits dels infants. Veure la grafia correcta a cançons, llibres... els ajudarà a memoritzar com s'escriuen aquestes paraules.

■ La grafia

Minúscula: comença com una **a**, se'n va per avall, volta cap a l'esquerra i travessa l'eix central per a anar a «donar la mà» a la lletra següent.

Majúscula: mig rotlo com per a la C majúscula, però amb una entradeta cap a la part de dins a l'esquerra.

■ Activitat clau: joc del gall

Necessitarem una tereseta d'un gall (o bé una imatge o gall de joguina) i un mocador o antifaç per a tapar els ulls. Els infants s'asseuen en terra fent un rotlo, excepte un, que es col·loca enmig amb els ulls tapats. Els que estan en rotlo comencen a cantar la cançó «Cada dia al dematí» i mentrestant es van passant el gall d'un en un. L'infant que el té quan s'acaba la cançó ha de dir «quiquiriquí!» i el d'enmig ha d'endevinar qui és. Si no ho endevina, cedeix el seu lloc a l'infant que ha fet cantar el gall. Si ho endevina, pot continuar enmig fins que qualcú l'engani.

Cada dia al dematí

(Cançó tradicional alemanya)

Cada dia al dematí
canta el gall: quiquiriquí!
I la gent mig adormida
es desperta de seguida.
Cada dia al dematí
canta el gall: quiquiriquí!

■ Exemples de frases per a llegir

A sa botiga venen pastanagues.

En Gaspar ha fet quatre gols i es seu equip ha guanyat.

Na Margalida i na Glòria són amigues.

M'agrada tocar sa guitarra.

■ Locucions

- Colgar-se o anar a jeure amb les **gallines**.
- Pell de **gallina** o carn de gallina (borró produït a la pell pel fred, la por, l'entusiasme).
- Mesclar ous amb **caragols** (mesclar coses que no lliguen).
- Estar com una **regadora** (estar en un estat molt avançat de bogeria).
- Anar a **gust**, això va a gust (ser una cosa discutible, no subjecta a un criteri tancat).
- De **gota** en gota (en petites quantitats).
- Assemblar-se com dues **gotes d'aigua**.
- A pas de **tortuga**.
- Per **paga** (per afegitó).
- Fer **llarg** (obrar o parlar massa, exagerar l'acció o l'expressió).
- Ésser més **llarg** que un dia sense pa.
- Tenir les dents **llargues** (tenir fam).
- Treure les **ungles** (començar a actuar amb hostilitat o violència contra algú).
- Estar **gras** com un porc, o gras com una pera.
- Semblar una **granera** (estar mancat de tota gràcia en el gest o en el vestir).
- Anar al gra (atendre la part substancial d'un assumpte prescindint de les coses secundàries).
- Tenir el cap ple de **grins** (Mallorca) o de **grius** (Menorca) (tenir idees exagerades de la pròpia vàlua).
- Ésser una olla de **grills** (ésser una cosa molt embullada, difícil d'entendre o d'ordenar).
- Anar **magre** (passar-ho molt prim, viure amb gran estretor).

■ Refranys

- Dotze **gallines** i un **gall** mengen tant com un cavall.
- Les **gallines** ponen pel bec (perquè les gallines siguin ponedores cal alimentar-les bé).
- **Gat** amb **guants** no agafa rates (val més obrar amb energia que amb excessives contemplacions).
- Fa més una **gota** de mel que una bóta de vinagre (és més eficaç la suavitat del tracte que la violència).

- De **gota** en gota s'omple la bóta.
- Mira't a tu i no diràs mal de **ningú**.
- **Granera** nova agrana net (les coses noves solen funcionar bé).

■ **Endevinalles**

- Un animal moll, moll,
que no té ossos ni espina
i tota la seva vida
ha de dur la casa al coll.
(el **caragol**)
- Més de cent per un camí no fan pols ni remolí.
(les **formigues**)
- Genolls enrere, cuixes envant,
boca de canya, barba de carn.
(el **gall**)
- De petit duia una gran cua,
de gran vaig quedar escuat.
A les nits si fa bona lluna,
cant fent rac-rac!
(el **granot**)
- No som caragol ni bolet,
i la pluja em fa sortir.
Si cau aigua, jo m'estuf,
si fa sol, estic pansit.
(el **paraigua**)
- No és un bou i porta banyes,
no és paraigua i surt quan plou.
(el **caragol**)
- Què és allò que quan camina se'n du la casa?
(el **caragol**)
- Borinant, borinant vaig néixer,
borinant, borinant, moriré.
Seré morta i enterrada
i encara borinaré.
(la **granera**)
(*borinar* és diu a Menorca i vol dir *moure's*)

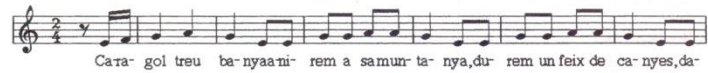
- Tenc cap, tenc ulls i tenc cos
i no som de carn ni d'os.
(l'agulla de cosir)

■ Cançons

Caragol treu banya

(Cançó popular)

Caragol treu banya,
anirem a sa muntanya,
durem un feix de canyes
damunt ses teves banyes.
Caragol bover,
jo també hi vendré.

(Música transcrita per Xesc Crespi)

El grill

(Lletra de F. Bofill, A. Puig i F. Serrat.
Música d'Ireneu Segarra)

A la nit, ric, ric,
dins el prat, rac, rac,
el grill sap, ric, ric,
que és molt tard, rac, rac.

(Juguem cantant 1. Publicacions de l'Abadia de Montserrat)

Una granota

(Cançó popular)

Una granota espavilada
se'n va de casa a córrer món.
Troba ses vaques que pasturaven
dins una tanca. Quin regiró!

Croc-croc, salta un poquet,
sa granota ha descobert,
croc-croc, salta un poc més,
un país ben divertit.

Dues granotes espavilades...etc.

(Música transcrita per Pere Cortès)

■ Poesies

Una figa per ser bona
ha de tenir tres senyals:
clivellada, secallona
i picada de pardal.
(o bé: i bequejada dels pardals)

Sa figuera des senyor
enguany no ha tret cap figa,
perquè té ses rels defora,
menjades per ses formigues.

Les formiguetes

Les petites formiguetes a l'estiu,
quan el blat està segat,
ben collit i apilotat,
surten arrengherades del seu niu,
fent xiu-xiu, fent xiu xiu...

Cap aquí, cap allà, tot cercant les espiguetes,
cap aquí, cap allà, que pertot arreu n'hi ha.

J. Llongueres (fragment)

Les formigues

Les formigues a l'hivern
mengen totes llonganissa,
les formigues a l'hivern,
mengen ous i pa calent.
Nyam, nyam, nyam,
nyam, nyam, nyam!

Les formigues a l'hivern
estan totes amagades,
les formigues a l'hivern
que no els toqui el fred ni el vent!
Nyam, nyam, nyam,
nyam, nyam, nyam!

Bofill, F; Puig, A; Serra, F
(*Cançons i poemes per a petits i grans*)

Tortuga

A poc a poc
va fent camí,
arriba a un lloc:
ja pot dormir!

Amaga el cap,
i els peus també!,
tota ella hi cap
i passi-ho bé!

Ricard Bonmatí
(*Estimades feres*)

Per a sortejar a qui toca amagar-se també es poden dir aquests recitats:

En es mercat
hi ha brossat.
Tothom que hi va
l'ha de tastar.
Eücla, manducla,
ves-te'n a amagar.

Pomereta, figuereta,
cabdell de fil, trenta i mil.

A sa plaça hi ha un tronc
que tothom el fa rodar.
Tronc, tronc,
a tu et toca anar a amagar.

Del recull d'Andreu
Ferrer Ginard

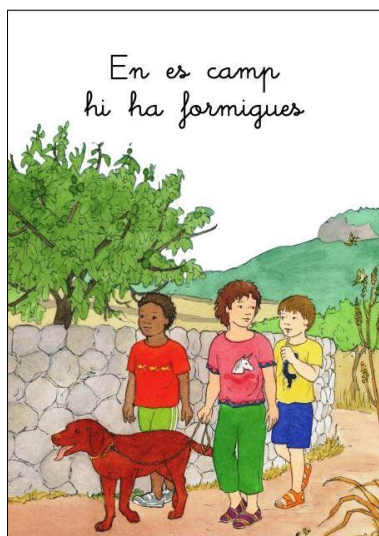
■ *Embarbussaments*

- Sembla haver-hi hagut vi en aquest got (com si fos anglès).
- Tenc tanta sang que a les cinc tenc son (com si fos xinès).
- Una gallina xica, tica, mica, camacurta i ballarica,
va tenir sis fills xics, tics, mics, camacurts i ballarics.
Si la gallina no hagués estat xica, tica, mica, camacurta i ballarica,
els pollets no haurien estat xics, tics, mics, camacurts i ballarics.
- Un caragol ben encaragolat, qui serà qui el desencaragolarà?
Jo seré qui el desencaragolaré perquè de desencaragolar en sé.
- Hi havia un ratolí que roegava garroves d'en terra.
- Un tigre, dos tigres, tres tigres.
- Una cabra caga pebre negre.

■ *Contes per a explicar*

- *Els músics de Bremen* (conte popular recollit pels germans Grimm).

■ Contes per a llegir tots sols

En es camp hi ha formigues

Llibre quinzè de la col·lecció *Ansa per ansa*.

Autora: Elisabet Abeyà Lafontana

Il·lustracions: Aina Bonner Eisenberg i Flavia Constanza Gargiulo Rosa

Edició: NOVA EDITORIAL MOLL S.L.

■ Jocs

• El ball de la granera

Consisteix a ballar per parelles al so de la música. Tots els participants estan aparellats, menys un que balla amb una granera. Aquest, després de ballar un poc, passa la granera a un altre i queda ballant amb la parella d'aquest. Això es va repetint fins que el ball s'acaba. La gràcia és no tenir la granera quan s'acaba el ball.

• A amagar pedreta (A. Pou. *Així jugàvem nosaltres. Jocs populars*. Editorial Bruño 1979)

Tots els jugadors fan un rotlo donant-se les mans i mirant-se de cara. El jugador més petit diu *un*. El qui està a la seva dreta diu *dos*; l'altre, *tres*; l'altre, *quatre*. I al qui li toca dir *cinc* ha de deixar el rotlo. El jugador que segueix diu *un*, i continuen comptant i sortint del rotlo tots els que diuen *cinc*. El jugador que queda tot sol amaga una cosa que abans ha mostrat a tots (mocador, corretja...) mentre els altres que juguen es posaran de cara a la paret amb una mà als ulls per a no poder mirar allà on amaga la penyora. Quan la té ben amagada, l'amagador es posa darrere els qui estan de cara a la paret i diu fort: *ja està!* Tots van a cercar-la. Si un dels qui cerquen s'acosta al lloc de l'amagatall, el qui l'ha amagada diu: *foc per a en tal!* Si hi és damunt diu: *en tal es crema*. Si qualcú es fa enfora, diu: *aigua per a en tal!* Però si un jugador se'n fa molt lluny, cridant diu: *en Tal es nega*. El jugador que la troba encaixa els altres pegant-los amb la penyora que estava amagada fins que aquests han tocat «mare», que és aquell que havia amagat la penyora. El jugador que ha aparrussat els altres, en començar de bell nou el joc farà de «mare» i per això ell serà l'amagador.

■ *Altres activitats*

- **Anar a veure galls i gallines** si en tenim prop de l'escola. Observar-los i dibuixar-los.
- **Observar tortugues d'aigua.**
- **Parlar de les tortugues de terra**, que estan en perill d'extinció i estan protegides.
- **Fer caragols** amb fang o plastilina.
- **Muntar una botiga** i jugar a comprar i vendre.
- **Berenar de figues seques** i bessons d'ametlla o cacauets. Agafar-ne una grapada.
- Escoltar un petit **concert de guitarra**.

Exemples de frases per al dictat: M'agrada sa lletuga. Un globus groc. Es meu equip ha guanyat.